

KASB KASALLIKLARI TAVSIFI VA PROFILAKTIKASI

Mamajonova Qunduzxon

*Marg'ilon Abu Ali ibn Sino nomidagi
Jamoat salomatligi tibbiyot texnikumi
o'qituvchisi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada har bir sohaning kasb kasalliklarining kelib chiqishi va uni oldin olish, profilaktikasi taxlil qilingan.*

Kalit so'zlar: *Ultrabinafsha, intoksikatsiya, veterinar, politrop, dekompression.*

Sog'liqni saqlash vazirligi, Aholini ijtimoiy muhofaza qilish vazirligining 1995 yil 2 fevraldagi 23/36/9-sonli buyrug'i bilan "Kasb kasalliklari ro'yxati va uni qo'llash bo'yicha Yo'riqnoma" tasdiqlangan.

Ro'yxatga faqat noqulay ishlab chiqarish omillari ta'sirida kelib chiqqan kasb kasalliklari, ularning yaqin va uzoq vaqtdagi oqibatlari, shuningdek kasbiy zararlarning kasbga oid bo'lmagan asoratlariga (masalan, arterial gipertoniya – vibratsiyadan) bog'liq kasalliklar kiritilgan.

O'tkir va surunkali kasb kasalliklari va zaharlanishlarini farqlash mumkin.

O'tkir kasb kasalligi (intoksikatsiya) to'satdan, ishchi zonasi havosidagi kimyoviy moddalarning, boshqa zararli omillarning nisbatan yuqori kontsentratsiyalari, darajalari va dozalari bir marta ta'sir qilgandan so'ng (faqat bir ishchi smenasi davomida) yuzaga keladi.

Surunkali kasb kasalliklari zararli ishlab chiqarish omillarining yuqori bo'lmagan (ammo PDK, PDU, PDDdan ortiq bo'lgan) kontsentratsiyalari, darajalari, dozalarining davomli ta'siri oqibatida yuzaga keladi. Kasb kasalliklari tavsifi.

Tasdiqlangan "Ro'yxat"ga muvofiq, kasb kasalliklari 7 guruhga ajratiladi:

Kimyoviy omillar ta'sirida yuzaga keladigan kasalliklar: ta'siri turli tropikka ega o'tkir, surunkali intoksikatsiyalar (neyro-, gemo-, gepato-, nefro-, politrop, dermatrop, allergik va h.k.);

Sanoat aerezollari ta'sirida yuzaga kelgan kasalliklar: pnevmokoniozlar, changli bronxitlar, rinofaringolaringitlar, allergiyalar;

Fizik omillar ta'siri bilan bog'liq kasalliklar: ionlovchi nurlanishlar (o'tkir, surunkali nur kasalligi, mahalliy nurli shikastlanishlar, ularning uzoq vatli oqibatlari – xavfli o'smalar); ionsiz nurlanishlar (lazerli, ultrabinafsha, infraqizil); dekompression – kesson kasalligi; o'tkir, surunkali issiq urishi, shovqin, vibratsion kasallik va h.k.;

Alohida a'zolar va tizimlarning ortiqcha zo'riqishi va ortiqcha keskinlikda ishlashi bilan bog'liq kasalliklar: koordinatorli nevrozlar (sut sog'uvchilarda, skripkachilarda, linotipistlarda), radikulitlar, tendovaginitlar, artrozlar, bursitlar, tromboflebitlar; qo'shiqchilar, o'qituvchilardagi laringitlar, kuchayib boruvchi uzoqni yaxshi ko'rolmaslik va b.;

Biologik omillar ta'siriga bog'liq kasalliklar: chorvadorlar, veterinar, infeksiyonistlar, baklaboratoriyalar laborantlari va boshqalarda infeksiyon va parazitlar kasalliklar;

Allergik kasalliklar: kon'yunktivitlar, rinitlar, bronxial astma, dermatitlar, ekzemalar, eshak emi va h.k., ular o'simlik yoki hayvonlarga xos qo'zg'atuvchilar bilan ishlaganda yuzaga keladi;

Yangi hosil bo'lgan o'smalar – kelib chiqishi fizik (ionlovchi nurlanishlar, ultrabinafsha radiatsiya) va kimyoviy (3, 4-benzpiren, smolalar va h.k.) tabiatga ega kontserogenlar bilan ishlaganda yuzaga kelgan xavfli o'smalar.

Sanab o'tilgan zararli ishlab chiqarish omillari, ular keltirib chiqarishi mumkin bo'lgan kasb kasalliklari va zaharlanishlarni hisobga olib, mehnat gigienasi bo'yicha shifokormutaxassislar, profpatologlar, sanoat korxonalari, davolash-profilaktika muassalari tibbiy sanitar qismlarining boshqa mutaxassislari oldida turgan vazifalar:

Ishlab chiqarish muhitining, texnologik jarayonlarning zararli omillarini, ularning gigienik normativlarga muvofiqligini o'rganish; ishlab chiqarish muhiti (texnologik jarayon, ishchi zonasining havo muhiti, xom ashyo, yarim fabrikatlar, tayyor mahsulot, ishlab chiqarishning qo'shimcha mahsulotlari, chiqindilari va ajratmalari) turli zararliklarining organizmga ta'sirini o'rganish; ishlovchilar sog'lig'i, ularning umumiy va kasbiy kasallanishi holatini o'rganish; kasb kasalliklari, zaharlanishlarni tashxislash va davolash, ishlovchilarning dispanser, sanatorkurort ta'minoti, tibbiy-ijtimoiy ekspert komissiyalari (TIEK), tibbiy-nazorat komissiyalari (TNK), tibbiy-mehnat ekspert komissiyalari (TMEK) va h.k., kasbiy patologiyalarni ekspertiza qilish, nogironlikni belgilash komissiyalari ishida qatnashishdan iborat.

Profilaktik tibbiy tadbirlar quyidagilarni o'z ichiga olishi zarur:

Mehnat shartlarini sog'lomlashtirishning muhandislik-texnik vositalarini (ventilyatsiya, germetizatsiya, avtomatlashtirish, mexanizatsiya, masofali boshqarish va h.k.) ishlab chiqishda ishtirok etish; gigienik normativlar, boshqa sanitar qonunchilikni ilmiy ishlab chiqish; mehnatni ilmiy tashkil qilish (3.1-3.7-ilovalarga qaralsin); oldini oluvchi va joriy sanitar nazorat; mehnat jamoasi o'rtasida sanitar-ta'lim va profilaktik ishlar (sanitariya qoidalariga, xavfsizlik texnikasi qoidalariga, maxsus kiyimdan foydalanishga, individual himoya vositalaridan foydalanishga, davolash-profilaktika ovqatlanishiga, suyuqlik ichish rejimiga o'rgatish).

Ishlab chiqarish muhiti va mehnat sharoitlarining noqulay omillari (mikroiqlim, shovqin, vibratsiyalar, tabiiy va sun'iy yorug'lik, elektromagnit nurlanishlar va h.k.)ni o'lchash usullari va vositalarini talabalar tegishli gigiyena mavzularida o'rganadi, shuning uchun ushbu mashhulotda ular faqat tilga olib o'tiladi.

Atrof-muhit omillarining organizmga va sog'liqqa ta'sirini o'rganish usullari va ko'rsatkichlarini talabalar oldingi gigiyena kurslarida, fiziologiya, patologik fiziologiya, biokimyó kurslarida, klinik kafedralarda o'rgangan, shuning uchun bu mashhulotda ular faqat sanab o'tiladi.

Tana, nafas olish, ko'rish, eshitish a'zolarini individual himoya qilish vositalari “Shaxsiy gigiyena” bo'limida ko'riladi.

Ish joylarida eng chegaraviy yo'l qo'yiladigan shovqin darajalari shovqin va vibratsiyani aniqlash va gigienik baholash metodikasi bo'yicha mashg'ulotlar materiallarida keltirilgan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. К. SH. Baltaeva, SH. T. Iskandarova, N. S. Tadjibaeva, M. I. Xasanova. Sanoat gigienasi va sanitariyasi. Farmatsevtika va tibbiyot oliy o‘quv yurtlari talabalari uchun darslik. - T., 2010 y.
2. Nurmuhamedova M. X., Nazarova X. A. Gigiena. Toshkent, 2007 y.
3. A. E. Fedotov. “Чистые помещения” - М. ASINKOM, 2003y.